

1996. július 23. - **A Csongrád megyei Bordány faluszéli utcája a pöfögő csettegőktől hangos.**

Pannónia motorral fölszerelt nyitott járművekkel közlekednek a környék gazdái a homokos utakon.

Nagyjából így néztek ki a század elején épített automobilmek: Laurint-Klementek, Maurer Unionok, Manták, Mercedesek, Fiatok, Steyerek. Persze ezt az összehasonlítást kikérik maguknak az öreg autók, s főképp a három Kisapáti fivér: István, Antal és József. Szakmai körökben messze földön híresek a testvérek, akiknek birtokában számos matuzsálemi korú motorkerékpár és autó van. A motorkerékpár-arzenált már nem is sorolom.

A robusztus Maybach limuzin 1930-ból fiatalkorúnak számít. A családi história szerint az idősebb Kisapáti, az új iránt fogékony földműves 1925-ben megvásárolta élete első cséplőapparátját. A családi motormánia e dátumtól számítható. A gépek a háborút megúszták - a cséplőgépet mégsem lehetett bevonultatni! -, de az ötvenes évek elején, annak rendje módja szerint, a falu ezermesterét kuláknak nyilvánították. A büntetés az 1952-es év tavaszán teljes vagyonelkobzás lett. Elvették az R 35-ös Hof-fer-traktorukat s a Fordsont is, amellyel az akkor ötéves István már önállóan szántott. De egy év múlva már készen állt az alkatrészekből „házilagosan” összeszerelt másik traktor, s ennek már megkegyelmezett a kormányprogram. A Kisapáti-fiúk a változásokat ugyan nem értették, de az olajszagot s a gépek dübörgését megszerették. Nyolcan vannak testvérek: négy fiú és négy lány. István és József autószerelő mesterek. Antal mezőgazdász, de ő is „felsőfokú autó-motor hobbis”. Péter, a negyedik fiú rádió-tévé műszerész.

Amikor a fotózás kedvéért a három szép autómatuszálemmel végighajtanak az utcán, nem okoznak csődületet, hiszen a bordányiak jól ismerik a három fivér vasárnapot sem kímélő szenvedélyét. Vajon mennyire tisztelik ezt a különleges passziót a feleségek, akik maguk is vezetik e járműveket?

- Már megszoktam - mondja Ilona asszony, István oldalbordája. - A motorokkal kezdte, s fokozatosan nőtt a gyűjtemény.

De azt is mondd el – vág közbe a férje -, hogy a megismerkedésünkkor a faluban más fiúnak még nem nagyon volt motorja!

Tényleg így volt! – neveti el magát Ilona.

Gyöngyi, József élete párja két túra között szabja-varrja a korhű öltözéket, a kocsikra pedig a kárpitot.

- Már az elején láttam, hogy menthetetlen eset Jóska is, de mentségére szolgáljon, hogy akkor már neki is volt motorja. Épp a fiunk

születésekor cipelt haza egy rozsdás motorvázat. Lelkesen magyarázta, hogy ez egy nagyon régi motor, és meglátom, milyen szép lesz. Ez az ócskavas! – gondoltam magamban...

Ebből a roncsból „lett” a csodálatos, oldalkosaras 1901-es Laurint-Klement. Ezzel a járművel 1987-ben végimentek a London-Brighton futamon. Ezt a 94 km-es versenyt éppen az idén rendezik meg századszor, minden év novemberének első vasárnapján. Az emelkedőkkel nehezített, nagyforgalmú utat bizonyos időhatáron belül kell megtenni s a versenyzők külső segítséget nem vehetnek igénybe: csak a „menetlevélen” feltüntetett utasok segíthetnek. A küzdelem tisztaságára ellenőrök ügyelnek. A versenyen nem a győzelem, hanem a beérkezés a fontos.

- A versenyen csak az 1905 előtt gyártott járművek indulhatnak, s 1987-ben mi voltunk az elsők, akik a vasfüggöny mögül részt vettünk ezen - meséli István, aki az 1904-es Maurer Unionnal

indult. A magyar zászló 1993-ban is lengett Angliában a Kisapáti fivérek kocsiján. 1978 óta sok versenyen szerepeltek, többek között Ausztriában, Németországban, Csehszlovákiában. A legutóbbi versenyről nemrég tértek haza: a Pozsony-Budapest távot tették meg az old-timerekkel. Büszkék arra, hogy még egy csavarhúzó sem kellett elővenniük! Mindhárom testvér alapos szakirodalmi felkészültséggel végzi a járművek restaurálását, ügyelve arra, hogy csak odaillő alkatrészt használjanak. József annak idején az általános iskola takarékbélyegeiért antikváriumban vette meg azt a könyvet, ami a London-Brighton versenyről szól. Akkor határozták el, hogy egyszer eljutnak a szigetországba. Két évtizednyi szorgos munka után teljesült a vágyuk.

Állítják, hogy az az igazi, ha mindent maguk csinálnak meg. A munkába már a harmadik motoros generáció is besegít. Arra a kérdésemre, hogy mikor áll meg a tudományuk, mit nem tudnak saját kezűleg megjavítani, hosszú csend a válasz.

- Csak a hengerfűrást nem mi végezzük - mondja szerényen József. Bizakodással készülnek a számukra legcsodálatosabb pillanatra, amikor először sikerül beindítaniuk a motort. Persze, kurblival. ZÉTÉNYI ZOLTÁN FOTÓ: 2Z FOTÓ&MÉDIA